

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

КІНАХ ЯНА ВАЛЕРІЇВНА

УДК 342.9(477)

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ
ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У СФЕРІ ПРАВОСУДДЯ В УМОВАХ ДІЇ
ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ**

12.00.07 «Адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право»

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Дисертацією є кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису

Роботу виконано у Зкладі вищої освіти «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

Науковий керівник

доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України
КУРИЛО Володимир Іванович,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України,
професор кафедри адміністративного
та господарського права

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України
ТЕРЕМЕЦЬКИЙ Владислав Іванович,
Державна установа «Інститут економіко-правових
досліджень імені В. К. Макутова
Національної академії наук України»,
завідувач сектору проблем реалізації
господарського законодавства

доктор юридичних наук, професор
ЛОГВИНЕНКО Борис Олексійович,
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького,
професор кафедри права

Захист відбудеться «31» серпня 2026 року о 13⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.004.16 у Національному університеті біоресурсів і природокористування України за адресою: 03041, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 15, навчальний корпус № 3, кімната 301

З дисертацією можна ознайомитися у науковій бібліотеці Національного університету біоресурсів і природокористування України за адресою: 03041, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 13, навчальний корпус № 4, кімната 41а

Автореферат розіслано 30 липня 2026 року

Вчений секретар докторської
спеціалізованої вченої ради

Олена ГУЛАК

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. В умовах дії правового режиму воєнного стану в Україні виникає необхідність адаптації адміністративно-правових засад для забезпечення ефективного функціонування правосуддя в умовах екстремальних ситуацій. За таких обставин важливим є визначення ролі органів державної влади, суддів та інших учасників адміністративного процесу для забезпечення прав і свобод громадян під час війни, що передбачає адаптацію процесуальних норм та механізмів для ефективної роботи судової системи в умовах надзвичайних ситуацій. Водночас особливу увагу слід приділити створенню спеціалізованих судових органів для розгляду справ, пов'язаних із порушеннями прав людини та воєнними злочинами, оскільки вони вимагають особливих процесуальних процедур і ресурсів для швидкого та ефективного розгляду, що сприяє відновленню справедливості навіть у кризових умовах.

Окремим проблемним аспектам адміністративно-правових засад здійснення правосуддя в Україні присвячували свої наукові дослідження такі провідні вітчизняні науковці, як О. М. Бандурка, В. М. Бевзенко, А. М. Бернюков, В. С. Бігун, І. В. Білих, В. П. Бойко, О. О. Вітушинська, Б. О. Гірський, А. Г. Греку, О. В. Гулак, О. Ю. Дубинський, О. А. Дурач, А. В. Завидняк, Н. В. Ільчишин, В. І. Курило, Б. О. Логвиненко, Ю. П. Лобода, Б. В. Малишев, А. Г. Полянський, О. Б. Северінова, М. І. Смокович, В. І. Теремецький, І. Ю. Ткаченко, Н. В. Шелевер, О. В. Щерблюк та багато інших. Проте питання адміністративно-правових засад реалізації державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану залишається недостатньо висвітленим. Зокрема, багато досліджень фокусуються на загальних аспектах адміністративно-правових засад, однак питання адаптації цих засад до специфіки правового режиму воєнного стану, а також впливу таких змін на судову систему і забезпечення прав людини в умовах надзвичайних ситуацій потребують більш детального дослідження.

Отже, актуальним науково-практичним завданням є формування цілісних адміністративно-правових засад реалізації державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану, яке б забезпечувало стабільність та ефективність судової системи, дотримання прав людини й верховенства права навіть у надзвичайних умовах, що включає удосконалення процесуальних норм, створення спеціалізованих судових органів, а також інтеграцію новітніх технологій для підтримки безперервності правосуддя, зокрема через дистанційні засідання та електронний документообіг.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Роботу виконано відповідно до Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки, затвердженої Указом Президента України від 11 червня 2021 року № 231/2021; Стратегії людського розвитку, затвердженої Указом Президента України від 2 червня 2021 року № 225/2021; Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020; Стратегії воєнної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 25 березня 2021 року № 121/2021; Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки, затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 26 березня 2021 року № 12-21; цільових комплексних науково-дослідних робіт Закладу вищої освіти «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»: «Воєнно-стратегічний розвиток сучасної України: міжнародно-політичні виклики, державні інтереси, безпека» (номер державної реєстрації 0124U000322); «Актуальні питання права та соціально-економічних відносин» (номер державної реєстрації 0124U001037).

Мета та завдання дослідження. Мета дисертації полягає в тому, щоб за допомогою використання сучасних методів наукового пізнання, а також на підставі опрацювання наукових поглядів учених, норм чинного законодавства та практики його застосування визначити сутність, зміст та особливості адміністративно-правових засад реалізації

державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану, на основі чого розробити пропозиції та рекомендації, спрямовані на вдосконалення норм чинного законодавства у відповідній сфері.

Для досягнення поставленої мети в дисертації необхідно вирішити було такі основні завдання:

- встановити сутність та особливості правосуддя як об'єкта адміністративно-правового регулювання;
- визначити поняття, зміст та особливості державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану;
- опрацювати правові засади державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану та визначити серед них місце адміністративно-правових норм;
- охарактеризувати адміністративно-правовий статус суб'єктів реалізації державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану з метою визначення особливостей їхніх повноважень, меж компетенції, механізмів взаємодії та контролю;
- розкрити місце та особливості Державної судової адміністрації України в системі суб'єктів реалізації державної політики у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану;
- визначити напрями та форми реалізації державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану;
- охарактеризувати адміністративно-правові засоби реалізації державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану, сформулювати їх авторське визначення та запропонувати напрями вдосконалення механізмів контролю за законністю їх застосування;
- узагальнити зарубіжний досвід реалізації державної політики у сфері правосуддя за надзвичайних умов та опрацювати можливості його використання в Україні;
- запропонувати напрями вдосконалення правових і організаційних засад реалізації державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану.

Об'єкт дослідження – правові відносини, які виникають у процесі реалізації державної політики України у сфері правосуддя.

Предмет дослідження – адміністративно-правові засади реалізації державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертації є сукупність загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання, сукупне використання яких дало змогу визначити сутність та особливості адміністративно-правових засад реалізації державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану. Так, за допомогою логіко-семантичного методу з'ясовано сутність та особливості правосуддя як об'єкта адміністративно-правового регулювання (підрозділ 1.1), а також поняття, зміст та особливості державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану (підрозділ 1.2). Метод документального аналізу та формально-юридичний метод дали змогу опрацювати правові засади державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану та визначити серед них місце адміністративно-правових норм (підрозділ 1.3), проаналізувати адміністративно-правовий статус суб'єктів реалізації державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану (підрозділ 2.1) та визначити місце та особливості Державної судової адміністрації України в системі суб'єктів реалізації державної політики у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану (підрозділ 2.2). Для того, щоб встановити напрями та форми реалізації державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану (підрозділ 2.3), а також охарактеризувати адміністративно-правові засоби її реалізації (підрозділ 2.4), використано структурно-логічний

і системно-функціональні методи. Узагальнення зарубіжного досвіду реалізації державної політики у сфері правосуддя за надзвичайних умов та опрацювання можливості його використання в Україні (підрозділ 3.1) здійснювалося за допомогою порівняльно-правового методу. З метою вдосконалення правових та організаційних засад реалізації державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану (підрозділ 3.2) застосовано методи моделювання і прогнозування.

Науково-теоретичні засади дослідження становлять праці фахівців з філософії, соціології, психології, теорії управління, загальної теорії держави та права, адміністративного права й інших галузевих правових наук. Нормативно-правовим підґрунтям дослідження є Конституція України, закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, інші підзаконні нормативно-правові акти, які регулюють формування та реалізацію державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану. Інформаційною й емпіричною основою дисертації є статистичні матеріали, узагальнення практичної діяльності суб'єктів з питань формування та реалізації державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану, довідкові видання тощо. У процесі підготовки дисертації використано також особистий досвід професійної діяльності здобувачки.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертаційне дослідження є однією з перших спроб після початку повномасштабного вторгнення російської федерації визначити сутність і особливості адміністративно-правових засад реалізації державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану й надати науково обґрунтовані пропозиції та рекомендації, спрямовані на їх удосконалення. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень і висновків, зокрема:

вперше:

- обґрунтовано розуміння правосуддя як особливого об'єкта адміністративно-правового регулювання, що є специфічною правовою реальністю, яка поєднує конституційну автономію судової влади з адаптивними адміністративно-правовими механізмами, спрямованими на забезпечення безперервного та ефективного судового захисту в екстраординарних умовах воєнного стану, що зумовлює необхідність тимчасової модифікації процесуальних гарантій, застосування спеціалізованих інструментів захисту надійності та інтеграції міжгалузевих і міжнародних стандартів прав людини для мінімізації правової невизначеності й підтримки справедливості в умовах адміністративної дискреції, що зростає;

- розкрито зміст та особливості державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану як цілісної, нормативно визначеної та інституційно організованої системи стратегічних і оперативних рішень, спрямованих на забезпечення безперервності правосуддя, захист прав людини та підтримання правопорядку в умовах збройної агресії, що поєднує антикризове управління із суворим дотриманням конституційних меж, адаптивною гнучкістю, централізованою координацією та балансуванням між безпековими інтересами та принципом верховенства права;

- узагальнено зарубіжний досвід реалізації державної політики у сфері правосуддя за надзвичайних умов та визначено можливості його імплементації в Україні, що включає забезпечення судової незалежності, гнучкість судових процедур, баланс між безпекою та правами людини, використання міжнародних стандартів, підготовку правників до роботи в кризових умовах та впровадження тимчасових судових механізмів, які дозволяють ефективно зберігати справедливість, забезпечити доступ до правосуддя та захист прав громадян навіть під час надзвичайного стану;

удосконалено:

- правові засади державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану шляхом інтеграції антикризових управлінських механізмів з адаптацією судових процедур, посиленням процесуальної гнучкості та впровадженням

спеціальних правил для забезпечення безперервності правосуддя, що дозволяє ефективно поєднувати стабілізацію правопорядку з гарантуванням прав людини в умовах збройної агресії;

– правові та організаційні засади реалізації державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану за рахунок запровадження спеціалізованих судових органів, дистанційних засідань, фінансування судової інфраструктури, мобільної правничої допомоги, судового контролю за органами влади, забезпечення безпеки та незалежності суддів, кадрової стійкості, правової визначеності, цифровізації судочинства та адаптації кримінального процесу, що дозволяє гарантувати безперервність і ефективність правосуддя навіть у кризових умовах війни;

дістали подальшого розвитку:

– адміністративно-правовий статус суб'єктів реалізації державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану за рахунок удосконалення нормативно-правових актів, які регулюють діяльність органів судової влади, прокуратури та інших правоохоронних органів, розширення їхніх повноважень у сфері контролю за надзвичайними заходами, а також інтеграції міжнародних стандартів, що забезпечує ефективну співпрацю, збереження прав і свобод громадян та дотримання міжнародних зобов'язань в умовах воєнного стану;

– визначення місця та особливостей діяльності Державної судової адміністрації України в системі суб'єктів реалізації державної політики у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану шляхом впровадження інноваційних технологій, організації дистанційного судочинства, адаптації судових процедур, забезпечення безпеки судових установ та працівників, а також зміцнення співпраці з іншими державними органами, що сприяє стабільності й ефективності судової системи навіть в умовах збройної агресії;

– напрями та форми реалізації державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану, що включають: 1) створення спеціалізованих судових органів для розгляду справ, пов'язаних з воєнними злочинами та порушеннями прав людини; 2) цифровізацію судових процесів та розвиток онлайн-судочинства для забезпечення доступу до правосуддя; 3) посилену міжнародну правову співпрацю для підтримки розслідувань воєнних злочинів, що сприяє підвищенню ефективності правосуддя та гарантуванню прав людини в умовах воєнного стану;

– адміністративно-правові засоби реалізації державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану за рахунок адаптації адміністративного процесу до нових умов, підвищення контролю за законністю адміністративних рішень, вдосконалення механізмів захисту прав людини та прозорості застосування адміністративно-правових обмежень, що сприяє забезпеченню оперативності правосуддя, захисту прав громадян і виконанню міжнародних зобов'язань України в умовах воєнного стану.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені в дисертації висновки і пропозиції можуть бути використані в: науково-дослідній сфері – як підґрунтя для подальших теоретико-правових досліджень питань адміністративно-правових засад реалізації державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану (акт впровадження Харківського національного університету внутрішніх справ від 10 червня 2026 року); правотворчій діяльності – для удосконалення вітчизняного законодавства під час підготовки й оптимізації низки законодавчих та підзаконних актів з питань адміністративно-правових засад реалізації державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану (акт впровадження у правотворчу діяльність Науково-дослідного інституту публічної політики і соціальних наук від 24 червня 2026 року); правозастосовній діяльності – для підвищення ефективності діяльності суб'єктів, які реалізують державну політику України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану; освітньому процесі – у процесі підготовки навчальних та навчально-методичних видань з освітніх компонент

«Адміністративне право», «Судові та правоохоронні органи України», «Основи адміністративно-юрисдикційної діяльності», «Актуальні проблеми публічного адміністрування», «Сучасні доктрини адміністративного права та процесу», «Напрями розвитку науки адміністративного права та процесу», «Організаційно-правові питання публічної служби в Україні», «Антикорупційне законодавство» (акт впровадження Харківського національного університету внутрішніх справ від 17 червня 2026 року).

Особистий внесок здобувачки. Дисертація є самостійною завершеною науковою працею, виконаною з дотриманням вимог академічної доброчесності. Теоретичні положення наукової новизни, висновки та пропозиції, що містяться в дисертації, сформульовано здобувачкою особисто. Використані в роботі наукові результати, ідеї, положення та публікації інших авторів супроводжуються посиланнями на відповідні джерела. Усі висновки, пропозиції та рекомендації щодо адміністративно-правових засад реалізації державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану розроблено здобувачкою самостійно.

Апробація матеріалів дисертації. Результати дисертаційного дослідження оприлюднено на: Міжнародній науково-практичній конференції «Протидія дезінформації в умовах російської агресії проти України: виклики і перспективи» (м. Анн-Арбор – м. Харків, 2023 року); II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Правова доктрина, правоутворення та правозастосування: проблеми зв'язку та шляхи розвитку» (м. Харків, 2024 р.); II науково-практичній конференції «Людина, суспільство, держава: актуальні питання правового регулювання взаємодії» (м. Київ, 2025 р.).

Публікації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження викладено у 8 наукових працях, з яких 4 статті у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України, стаття у науковому виданні іншої держави, 3 тези наукових доповідей.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, які містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 203 сторінки. Список використаних джерел містить 169 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано вибір теми дисертації, її взаємозв'язок з науковими програмами, темами та планами, окреслено об'єкт, предмет і методи дослідження, визначено його мету і завдання, розглянуто наукову новизну отриманих результатів, їхню теоретичну та практичну значущість, а також надано інформацію про апробацію результатів дослідження, публікації, структуру та обсяг дисертації.

Розділ 1 **«Загальна характеристика адміністративно-правових засад реалізації державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану»** складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 1.1 *«Сутність та особливості правосуддя як об'єкта адміністративно-правового регулювання»* доведено, що правосуддя є функцією судової влади і здійснюється через розгляд спорів згідно з нормами права, зокрема в адміністративно-правовому контексті. Наголошено на тому, що правосуддя не зводиться лише до процесу, а є комплексним явищем, яке включає процедури, соціальні функції та цінності правової системи. Зазначено, що правосуддя є важливим інструментом забезпечення справедливості та верховенства права через конкретні судові рішення, що мають юридичну обов'язковість.

Визначено, що нормативно-правове регулювання правосуддя в Україні здійснюється на конституційному, законодавчому та підзаконному рівнях, сукупність яких забезпечує здійснення правосуддя відповідно до встановлених правових процедур. З'ясовано, що визначальними засадами правосуддя є незалежність суддів, рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом, а також здійснення правосуддя на основі принципу верховенства права, які створюють необхідні передумови для справедливого судового

розгляду та забезпечення правової визначеності. Констатовано, що реалізація зазначених засад забезпечується системою нормативно закріплених гарантій незалежності судової влади, заборонаю будь-якого неправомірного впливу на суддів і належною правовою регламентацією порядку здійснення судочинства.

Розглянуто особливості правосуддя в умовах воєнного стану. Виявлено необхідність адаптації адміністративно-правових норм до надзвичайних умов, зокрема через застосування таких нових процесуальних інструментів, як електронне судочинство. Визначено, що в умовах воєнного стану важливо забезпечити ефективний доступ до правосуддя та зберегти принципи законності і справедливості, незважаючи на надзвичайні обставини. Запропоновано здійснювати правосуддя з урахуванням гнучкості процесуальних строків, спрощених форм доказування та можливості дистанційних засідань, що допомагає зберігати стабільність судового процесу. Доведено, що правосуддя в умовах кризових ситуацій потребує адаптивного підходу, зокрема через покращення цифрових інструментів та гарантій правового захисту.

Встановлено, що правосуддя як об'єкт адміністративно-правового регулювання в Україні є динамічною функцією, яка поєднує нормативне регулювання, інституційні гарантії та соціальне втілення прав і свобод людини. Запропоновано адаптувати регулювання правосуддя до умов воєнного стану, враховуючи зміни в організаційних і процесуальних аспектах, що підвищує ефективність судового захисту навіть у складних умовах. Визначено, що для забезпечення належного функціонування судової системи важливо інтегрувати в національне законодавство міжнародні стандарти прав людини та конституційні принципи.

У підрозділі 1.2 *«Поняття, зміст та особливості державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану»* розглянуто поняття «державна політика України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану», яке визначено як системну діяльність органів державної влади, спрямовану на забезпечення безперервності правосуддя, охорону прав людини та збереження інституційної спроможності судової системи в екстремальних умовах. Показано, що державна політика в цій сфері охоплює стратегічне планування, координацію між гілками влади та визначення пріоритетів судового адміністрування, які формуються під впливом воєнних викликів, міжнародних зобов'язань та внутрішніх потреб суспільства. Визначено, що важливим складником цієї політики є адаптація процедур здійснення правосуддя до умов воєнного стану, що включає зміну процесуальних механізмів, цифровізацію судочинства та розширення дистанційних форм участі в судовому процесі.

Доведено, що державна політика у сфері правосуддя в умовах воєнного стану має забезпечувати стабільне функціонування судової системи, передбачуваність правозастосування та дотримання прав людини. Зокрема, зміни у кримінальному провадженні розглянуто лише в частині їх впливу на організацію діяльності судів, доступ до правосуддя та реалізацію адміністративно-правових засад судової системи. Наголошено на необхідності моніторингу таких змін для забезпечення балансу між ефективністю правосуддя, процесуальними гарантіями та міжнародними стандартами прав людини.

Запропоновано організаційний вимір державної політики, що охоплює переміщення судів, зміну їхньої територіальної юрисдикції, кадрове забезпечення та збереження матеріалів справ у нових умовах. Доведено, що ці заходи повинні бути координовані центральними органами судової влади із забезпеченням кібербезпеки та захисту персональних даних. Визначено, що важливим є інформування громадян про зміни в режимі роботи судів, що сприяє підтриманню довіри до правосуддя. Виокремлено правозахисний компонент, що включає гарантування доступу до суду, пропорційність обмежень прав та ефективний контроль за законністю дій органів влади.

Зазначено, що зміст державної політики у сфері правосуддя в умовах воєнного стану є інтегрованою системою, яка поєднує нормативні, організаційні, правозахисні та стратегічні компоненти. Виявлено, що зміст такої політики охоплює адаптацію судових процедур, управління судовою мережею, забезпечення правового контролю, а також реагування

на зростання кількості соціальних і адміністративних спорів. З'ясовано, що специфічними рисами цієї політики є поєднання антикризового управління з дотриманням принципів верховенства права та гарантій прав людини, що забезпечує стабільність і довіру до судової влади навіть в умовах воєнної агресії.

У підрозділі 1.3 *«Правові засади державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану та місце серед них адміністративно-правових норм»* розглянуто правові засади державної політики України у сфері правосуддя в умовах воєнного стану, які ґрунтуються на конституційних гарантіях і спеціальних законах, що забезпечує безперервність судочинства та захист прав людини навіть у кризових умовах. Визначено, що стаття 64 Конституції України фіксує можливість тимчасового обмеження прав і свобод людини, але також визначає права, які не підлягають обмеженню; це є підставою для запровадження обмежень в умовах воєнного стану. Доведено, що правовий режим воєнного стану не передбачає створення паралельних судів, а забезпечує функціонування правосуддя через конституційно легітимні судові органи, що підкреслює роль адміністративно-правових норм у регулюванні режиму роботи судів, їхньої взаємодії з органами публічної адміністрації та організаційних аспектів правосуддя.

Встановлено, що адміністративно-правові норми в умовах воєнного стану мають особливе значення, оскільки вони служать практичним механізмом реалізації конституційних прав і свобод людини. Зокрема, йдеться про організаційні рішення щодо зміни територіальної підсудності, забезпечення безпеки судових органів, відновлення інфраструктури судів та впровадження таких цифрових технологій, як електронне судочинство. Доведено, що адміністративно-правові приписи виконують функцію забезпечення безперервності правосуддя через регулювання доступу до судів, підтримки процесуальної дисципліни та координації ресурсів у кризовий період. У цьому контексті важливо, щоб адміністративні рішення не призводили до зниження стандартів правосуддя, а лише адаптували процедури відповідно до умов воєнного стану.

Визначено місце адміністративно-правових норм серед правових засад державної політики у сфері правосуддя, зокрема їхню роль у формуванні ефективної організаційної основи для забезпечення правосуддя. Адміністративно-правові норми визначають такі ключові аспекти, як зміна юрисдикції судів, визначення режиму роботи судів, забезпечення фізичної та цифрової безпеки, а також порядок взаємодії з іншими органами публічної адміністрації. Зазначено, що без чітких адміністративних процедур та норм доступ до правосуддя може стати формальним, що підриває довіру до судової системи і правопорядку загалом.

Визначено, що адміністративно-правові норми є важливим інструментом у забезпеченні безперервності правосуддя в умовах воєнного стану. Вони сприяють не лише організаційній адаптації судової системи, а й збереженню високих стандартів правосуддя та гарантій прав людини навіть у надзвичайних умовах, при цьому їхня роль полягає як у регулюванні процедурних аспектів, так й у формуванні стабільної та ефективної системи, здатної функціонувати в умовах війни та підтримувати правовий порядок і довіру до інститутів влади.

Розділ 2 «Адміністративно-правовий механізм реалізації державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану» складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 *«Адміністративно-правовий статус суб'єктів реалізації державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану»* розглянуто адміністративно-правовий статус суб'єктів реалізації державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану. Визначено, що запровадження воєнного стану суттєво змінює діяльність судових і правоохоронних органів, встановлюючи нові межі для їхніх повноважень і обов'язків. Наголошено, що в умовах воєнного стану органи правосуддя зобов'язані дотримуватися принципів верховенства права, навіть коли їхня діяльність суттєво обмежена. Адміністративно-правовий

механізм, що регулює повноваження цих органів, стає важливим інструментом підтримання стабільності в системі правосуддя та гарантування прав людини, попри кризові умови.

Доведено, що під час воєнного стану особливо важливим є визначення повноважень судових органів, прокуратури, а також служб безпеки, які виконують функції охорони правосуддя. Оскільки обмеження прав громадян у період дії воєнного стану є неминучим, забезпечення ефективного функціонування органів правосуддя через чітке нормативне регулювання стає ключовим. Визначено, що органи правосуддя повинні працювати в умовах високого ризику для національної безпеки, тому важливо дотримуватися міжнародних стандартів прав людини та балансувати між безпекою та правами громадян. Прокурори та суди зобов'язані не лише здійснювати контроль за законністю дій, а й забезпечувати належний захист прав людини навіть за умов обмежень, запроваджених у період воєнного стану.

Запропоновано вдосконалення адміністративно-правового статусу суб'єктів правосуддя через створення чітких нормативних актів, які регулюють їхню діяльність в умовах надзвичайного правового режиму. Зокрема, важливо забезпечити відповідну правову регламентацію повноважень прокуратури, судів та інших органів правосуддя, визначивши межі їхніх повноважень для запобігання зловживанням.

Підкреслено необхідність удосконалення процесуальних норм, створення чітко визначених процедур для адаптації до нових умов, зокрема через цифровізацію судочинства, що забезпечить доступність правосуддя навіть в умовах обмеження фізичної присутності в судах. У цьому контексті адміністративно-правові норми виконують функцію правового механізму, який гарантує не лише ефективність, а й справедливість правосуддя в умовах війни.

Зауважено, що ефективне функціонування правосуддя в умовах воєнного стану вимагає налагодженої координації між органами публічної адміністрації та судовими інституціями. Адміністративно-правові норми повинні не лише регулювати організаційні питання, а й гарантувати захист прав громадян, зокрема через забезпечення безпеки учасників процесу та належну інформованість про зміни в судовому процесі. Важливим є як забезпечення безперебійної роботи судів, так і дотримання стандартів справедливості, що потребує постійного вдосконалення нормативної бази, гармонізації з міжнародними правовими стандартами та адаптації до кризових умов.

У підрозділі 2.2 *«Місце та особливості діяльності Державної судової адміністрації України в системі суб'єктів реалізації державної політики у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану»* визначено місце та особливості діяльності Державної судової адміністрації України у системі суб'єктів реалізації державної політики у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану. Визначено, що Державна судова адміністрація України відіграє ключову роль у забезпеченні функціонування судової влади, координуючи апаратну та матеріально-технічну підтримку судів, а також є важливим інструментом адміністративного супроводу судового процесу, підтримуючи суди в їхній щоденній діяльності і забезпечуючи стабільність правосуддя навіть у таких екстремальних умовах, як воєнний стан. Зазначено, що Державна судова адміністрація України є основним координатором між судовою системою та іншими органами державної влади, що особливо важливо в умовах кризових ситуацій.

Доведено, що діяльність Державної судової адміністрації України в умовах воєнного стану значно розширюється і потребує інтеграції новітніх технологій, зокрема цифровізації судочинства. Наголошено, що адміністративна підтримка, яку надає Державна судова адміністрація України, є критично важливою для безперервності судових процесів, особливо в умовах, коли фізичний доступ до судів може бути обмежений через бойові дії. Впровадження на практиці таких інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій, як відеоконференції та онлайн-судочинство, допомагає зберегти доступність правосуддя для громадян навіть в умовах обмежень мобільності. Такі заходи також сприяють збереженню

незалежності суддів та гарантують справедливий судовий розгляд за умов, коли обставини диктують необхідність швидких змін у судовій практиці.

Запропоновано вдосконалення організаційної та фінансової діяльності Державної судової адміністрації України через розроблення чітких нормативних актів для забезпечення ефективної роботи судових органів у кризових умовах. Особливу увагу звернено на необхідність розвитку механізмів для підтримки безпеки судових установ, суддів та учасників судових процесів, зокрема через покращення інформаційної безпеки і забезпечення судових онлайн-засідань. Визначено, що для забезпечення безперервності правосуддя в таких умовах необхідно розширити функції Державної судової адміністрації України в управлінні ресурсами, бюджетуванні та кадровому забезпеченні судової системи.

Обґрунтовано, що діяльність Державної судової адміністрації України в умовах воєнного стану є критично важливою для забезпечення функціонування судової системи, підтримання її незалежності та ефективності. Запропоновано подальший розвиток Державної судової адміністрації України, який полягає у вдосконаленні адміністративних процедур, запровадженні новітніх технологій та співпраці з іншими органами влади, що дозволяє забезпечити стабільність правосуддя в умовах зовнішніх загроз та збройної агресії.

У підрозділі 2.3 *«Напрями та форми реалізації державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану»* визначено і охарактеризовано основні напрями та форми реалізації відповідної державної політики. Визначено, що адаптація судової системи до нових умов потребує комплексного підходу, включаючи забезпечення безпеки суддів та учасників судового процесу, скорочення строків розгляду справ, а також удосконалення процедур. Особливу увагу приділено вдосконаленню механізмів розгляду справ, пов'язаних з діями, що загрожують національній безпеці, зокрема через створення спеціалізованих судових органів для вирішення таких справ. Запропоновано розширити можливості для застосування цифрових технологій, що дозволить забезпечити безперервність судового процесу в умовах обмеженого фізичного доступу до судових установ, а також підвищить ефективність судових органів.

Доведено, що для збереження принципів правосуддя в умовах воєнного стану необхідно розробити спеціальні правові механізми, які б зберігали баланс між національною безпекою і правами громадян. Зазначено, що важливим, зокрема, є впровадження нових норм для визначення запобіжних заходів у разі порушень, пов'язаних із воєнними злочинами, та забезпечення належного захисту прав осіб на захист і справедливий судовий розгляд. Визначено, що одним із ключових напрямів є вдосконалення надання правничої допомоги особам, які постраждали від війни, що забезпечить доступ до правосуддя в умовах воєнних дій.

Запропоновано активніше залучати громадські організації та міжнародні правозахисні інституції до моніторингу судових процесів, що сприятиме прозорості і підвищенню довіри до судової системи. Це дозволить не лише забезпечити справедливий розгляд справ, а й мінімізувати можливі зловживання з боку державних органів. Водночас наголошено на необхідності інтеграції міжнародних норм у національну правову систему, що підвищить рівень правової стабільності та забезпечить відповідність українського правосуддя міжнародним стандартам, зокрема в контексті захисту прав людини.

Наголошено, що важливим елементом є створення спеціалізованих судів для розгляду справ, пов'язаних з військовими злочинами, з метою ефективного вирішення питань, які виникають внаслідок порушень під час війни, а також гарантування справедливості для всіх учасників процесу. Визначено, що в цьому контексті важливо також переглянути систему підготовки правників, що дозволить підвищити їхню кваліфікацію та забезпечити оперативне реагування на виклики, пов'язані з воєнним станом.

У підрозділі 2.4 *«Адміністративно-правові засоби реалізації державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану»* визначено, що із запровадженням воєнного стану постають значні виклики для балансу між забезпеченням національної безпеки та захистом прав і свобод людини, що вимагає

вдосконалення адміністративних процедур. Наголошено на необхідності адаптації правових норм, зокрема положень Закону України «Про правовий режим воєнного стану», до нових реалій з метою регулювання адміністративних відносин. З'ясовано, що адміністративно-правові засоби повинні забезпечити стабільне функціонування правосуддя, враховуючи обмеження, що виникають у період дії правового режиму воєнного стану.

Доведено, що адміністративно-правові механізми мають бути спрямовані на оперативне реагування на загрози національній безпеці та збереження принципів верховенства права. Акцентовано на тому, що особливу увагу потрібно приділяти ролі адміністративної юстиції, яка забезпечує доступ до правосуддя навіть в умовах обмежених ресурсів та процедур. Крім того, зазначено, що адміністративні органи повинні діяти на основі чітких нормативних підстав, що включають спеціальні заходи для підтримки правосуддя під час воєнного стану, зокрема вдосконалення процесуальних норм і підтримку прав людини в екстремальних умовах.

Запропоновано впровадження нових правових інструментів для забезпечення ефективності адміністративного процесу в умовах воєнного стану, що включає створення спеціалізованих судових органів для розгляду справ, пов'язаних із воєнними злочинами, а також використання цифрових технологій для забезпечення оперативності судового процесу. Наголошено на важливості розроблення нових механізмів нагляду за законністю адміністративних рішень, які мають бути чітко регламентовані, щоб уникнути зловживань і забезпечити правову визначеність у судових процесах.

Акцентовано на необхідності забезпечення гнучкості адміністративно-правових засобів для адаптації до швидко змінюваних умов війни, зокрема через вдосконалення процесуальних норм та механізмів нагляду за дотриманням прав громадян. У цьому контексті важливе значення має співпраця з міжнародними організаціями для підтримки стандартів прав і свобод людини в Україні, навіть під час обмежень, які накладає воєнний стан.

Розділ 3 «Шляхи вдосконалення адміністративно-правових засад реалізації державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 3.1 *«Зарубіжний досвід реалізації державної політики у сфері правосуддя за надзвичайних умов та можливості його використання в Україні»* визначено, що в міжнародних наукових дослідженнях особлива увага приділяється балансу між забезпеченням безпеки та дотриманням прав і свобод людини, що є важливим аспектом для України під час воєнного стану. Зазначено, що механізми контролю, стримувань і протидії у демократичних країнах мають бути адаптовані до умов надзвичайного стану без компрометації основних гарантій судового захисту, що також є актуальним для України під час воєнного стану. Підкреслено важливість судової незалежності і необхідність чіткого врегулювання повноважень виконавчої влади, що може бути використано для вдосконалення правової системи України.

Доведено, що функціональна адаптація судових систем у різних країнах під час надзвичайних ситуацій включає гнучкість судових процедур, цифровізацію та використання новітніх технологій, таких як відеоконференції, що забезпечує доступ до правосуддя навіть за обмеженого фізичного контакту. На прикладі Мексики, Швеції та Нідерландів продемонстровано, як технології і гнучкість судових процедур допомогли підтримати ефективність правосуддя під час криз. Визначено, що застосування цих інструментів у судовій системі України може сприяти збереженню доступу до правосуддя в умовах війни та забезпечити оперативне реагування на виклики, що постають у кризових ситуаціях.

Запропоновано використовувати досвід США та Ізраїлю в контексті боротьби з тероризмом, зокрема в організації військових трибуналів для ефективного реагування на загрози національній безпеці. Підкреслено важливість збереження дієвих механізмів судового контролю, які запобігають безконтрольному розширенню повноважень виконавчої влади, що є необхідним для України під час дії правового режиму воєнного стану.

Наголошено, що чітке визначення юрисдикції військових та цивільних судів є важливим для збереження прав і свобод людини в умовах надзвичайних загроз.

Зазначено, що Україні слід адаптувати міжнародні стандарти правосуддя, враховуючи досвід Європейського суду з прав людини та інших міжнародних механізмів, які забезпечують гарантії прав і свобод людини під час кризових ситуацій. Наголошено, що збереження доступу до суду та забезпечення права на захист під час надзвичайних ситуацій мають бути пріоритетом. Запровадження таких практик в Україні може зміцнити довіру до правової системи та гарантувати належний рівень захисту прав і свобод громадян під час надзвичайних ситуацій, що забезпечить стабільність правосуддя в умовах воєнного стану.

У підрозділі 3.2 *«Удосконалення правових та організаційних засад реалізації державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану»* встановлено, що ефективне функціонування судової системи в умовах воєнного стану потребує адаптації правових та організаційних механізмів до нових викликів. Розглянуто важливість створення спеціалізованих судових органів для розгляду справ, пов'язаних із військовими злочинами та порушеннями прав і свобод людини, що гарантуватиме стабільність правосуддя під час масових соціальних змін. Визначено, що впровадження таких цифрових технологій, як онлайн-слухання та електронні сервіси для подання документів і обміну матеріалами, є необхідністю для забезпечення безперервного доступу до правосуддя в умовах обмеженої мобільності.

Запропоновано розробити правові норми, які дозволяють зберігати стабільність судових органів в умовах війни, забезпечуючи оперативне реагування на нові виклики. При цьому підкреслено, що особливу увагу слід приділити організації кризового управління судовими органами, що включає перенесення справ між судами, зміну територіальної юрисдикції та адаптацію процедур до нових умов. Це дозволить зберегти доступ до правосуддя навіть у найскладніших ситуаціях. Одночасно наголошено на важливості врахування соціальних потреб і надання правничої допомоги громадянам, які перебувають у зоні бойових дій або стали внутрішньо переміщеними особами.

Констатовано, що в умовах дії правового режиму воєнного стану пріоритетного значення набуває адміністративно-правове забезпечення безперервної та належної організації діяльності судів, зокрема шляхом зміни їх територіальної підсудності, переміщення до безпечніших регіонів і створення умов для доступу до правосуддя. Наголошено на необхідності чіткої нормативної регламентації відповідних організаційних заходів, що сприятиме запобіганню правовим колізіям, збереженню правової визначеності та стабільності судової практики.

Розглянуто необхідність створення тимчасових судових органів або мобільних суддівських груп, здатних працювати в умовах бойових дій, що підвищить доступність правосуддя для осіб, які перебувають у небезпечних зонах. Визначено важливість надійного фінансування та ресурсного забезпечення судової системи для підтримки її функціональності в умовах воєнного стану. Підкреслено необхідність підтримки кадрової стабільності судів через створення відповідних програм, зокрема надання психологічної допомоги, що сприятиме збереженню ефективності судової влади під час війни. Усе це має забезпечити ефективне функціонування правосуддя, захист прав і свобод людини та стабільність судової системи в Україні в умовах надзвичайного або воєнного стану.

ВИСНОВКИ

У дисертації подано теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, яке полягає у визначенні сутності, змісту й особливостей адміністративно-правових засад реалізації державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану, а також в обґрунтуванні напрямів їх удосконалення. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку висновків, пропозицій і рекомендацій.

1. Аргументовано, що правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану в Україні є складним об'єктом адміністративно-правового регулювання, що поєднує

конституційну незалежність судової влади з адаптивними адміністративно-правовими механізмами. При цьому адміністративно-правові норми повинні забезпечувати мінімальні стандарти доступу до суду, дотримання принципу пропорційності та збереження процесуальних гарантій, зокрема в умовах цифровізації та кризових ситуацій. Крім того, ефективне адміністративно-правове регулювання потребує гармонізації національних норм з міжнародними стандартами прав і свобод людини та інтеграції інструментів захисту процесуальної надійності в умовах дії правового режиму воєнного стану.

2. Розглянуто поняття, зміст та особливості державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану. Встановлено, що державна політика України у сфері правосуддя в умовах воєнного стану є комплексною системою стратегічних і оперативних рішень, спрямованих на забезпечення безперервності правосуддя та захист прав і свобод людини. Її зміст включає адаптацію процесуальних механізмів, організаційне управління судовою мережею, забезпечення правозахисних гарантій і реагування на соціальні та адміністративні спори в умовах збройної агресії. Особливостями цієї політики є поєднання антикризового управління з дотриманням конституційних засад правосуддя та міжнародних стандартів, що забезпечує стабільність правопорядку і довіру до судової системи.

3. Опрацьовано правові засади державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану, за результатами чого встановлено, що адміністративно-правові норми є основою для реалізації правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану, визначаючи межі та процедури організації судової діяльності. При цьому ці норми спрямовані на забезпечення безперервності правосуддя, адаптацію судової системи до змін юрисдикції та впровадження цифрових технологій для покращення доступу до правосуддя. Це доводить, що чітко визначені адміністративно-правові норми забезпечують дотримання стандартів правосуддя та гарантують рівний доступ до судового захисту в умовах війни. Запропоновано вдосконалити організаційні механізми доступу до суду, щоб забезпечити правову визначеність, зберегти стандарти правосуддя та впровадити чіткі процедури для ефективної адаптації судової системи до умов війни.

4. Охарактеризовано адміністративно-правовий статус суб'єктів правосуддя в умовах воєнного стану. З'ясовано, що запровадження такого правового режиму суттєво змінює повноваження судових органів, прокуратури та інших структур. Доведено необхідність забезпечення балансу між безпекою та правами і свободами людини, чіткої нормативної регламентації повноважень суб'єктів правосуддя для запобігання зловживанням, а також удосконалення співпраці органів правосуддя з іншими державними структурами. Це забезпечить збереження функціональності судової системи через чітке визначення меж повноважень і належний контроль за реалізацією надзвичайних заходів, враховуючи обмеження прав та свобод громадян.

5. Визначено роль Державної судової адміністрації України в забезпеченні безперервності судового процесу в умовах дії правового режиму воєнного стану. Особливу увагу приділено впровадженню інноваційних технологій, зокрема цифровізації, організації дистанційного судочинства та адаптації судових процедур до нових реалій, що є критично важливим для збереження стабільності судової влади та доступу громадян до правосуддя. Встановлено, що ефективність діяльності Державної судової адміністрації України залежить від координації з іншими державними органами, забезпечення фінансування судової системи в екстремальних умовах, розвитку механізмів правового захисту громадян та підвищення кваліфікації персоналу судової адміністрації, що є невід'ємною частиною процесу адаптації судової системи до умов воєнного стану, а також від подальшого реформування Державної судової адміністрації України через удосконалення адміністративного забезпечення судів, впровадження новітніх технологій для дистанційного судочинства, оптимізацію нормативно-правової бази та покращення координації між органами судової влади і державними структурами для забезпечення безперебійного доступу до правосуддя.

6. Встановлено напрями та форми реалізації державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану, серед яких адаптація судової системи та кримінального процесу до нових умов, створення спеціалізованих органів для розгляду справ про військові злочини. Це підвищить ефективність судочинства, інтеграцію цифрових технологій у судову систему з метою забезпечення доступу до правосуддя в умовах обмеженого фізичного контакту, рівень розвитку міжнародного правового співробітництва для підтримки високих стандартів правосуддя та правового контролю за виконанням міжнародних норм, а також покращить правову освіту та підготовку фахівців.

7. Адміністративно-правові засоби реалізації державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану визначено як систему нормативно встановлених інструментів, способів і процедур організаційного, розпорядчого, контрольного та процесуального характеру, спрямованих на забезпечення стабільного функціонування судової системи, законності діяльності уповноважених суб'єктів та захисту прав і свобод людини. З'ясовано, що зазначені засоби охоплюють організаційні й процесуальні зміни в діяльності органів правосуддя, спеціальні контрольні процедури, а також установлені законом обмеження окремих прав і свобод, зокрема свободи пересування та доступу до суду. Обґрунтовано напрями вдосконалення механізмів нагляду і контролю за законністю рішень, прийнятих в умовах воєнного стану, шляхом модернізації процедур перевірки діяльності органів виконавчої влади та органів правосуддя, запровадження ефективних засобів оцінювання законності й пропорційності адміністративних обмежень, а також забезпечення дотримання міжнародних стандартів у сфері прав і свобод людини.

8. Узагальнено зарубіжний досвід реалізації державної політики у сфері правосуддя за надзвичайних умов, відповідно до якого забезпечення судової незалежності, адаптація судових процедур до змінюваних умов та використання цифрових технологій для підтримки безперервності судового процесу є ключовими аспектами стабільності правосуддя у кризових ситуаціях. Визначено, що важливими є також чітко визначені правові механізми для балансу між безпекою держави та правами людини, що надає змогу ефективно реагувати на виклики, не порушуючи основних прав і свобод громадян. Зазначено, що досвід розвинених країн свідчить про необхідність підготовки правників до роботи в умовах надзвичайних ситуацій, що є важливим для підтримання ефективності судових органів у кризові періоди.

9. Запропоновано напрями вдосконалення правових та організаційних засад реалізації державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану, які полягають у створенні спеціалізованих судових органів для розгляду справ, пов'язаних із військовими злочинами та порушеннями прав і свобод людини, впровадженні цифрових технологій для забезпечення доступу до правосуддя, зокрема через дистанційні судові засідання та електронні сервіси, забезпеченні безпеки суддів та кадрової стабільності через програми захисту та підтримки для суддів, які працюють в умовах воєнного стану, а також адаптації кримінального процесу до специфіки війни з метою збереження балансу між оперативністю розслідувань та правами осіб.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України

1. Кінах Я. В. Поняття, зміст та особливості державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану. Європейські перспективи. 2023. № 4. С. 334–342.

2. Кінах Я. В. Правові засади державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану та місце серед них адміністративно-правових норм. Наше право. 2024. № 3. С. 539–547.

3. Кінах Я. В. Адміністративно-правові засоби реалізації державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану. Європейські перспективи. 2025. № 1. С. 510–516.

4. Кінах Я. В. Ідентифікація сутності та особливостей правосуддя як об'єкту адміністративно-правового регулювання. Вісник Кримінологічної асоціації України. 2025. № 1 (34). С. 1112–1123.

Стаття у науковому виданні іншої держави

5. Kinakh Y. Administrative and legal status of subjects implementing the state policy of Ukraine in the field of justice under the legal regime of martial law. Legal, Economic Science and Praxis. 2025. No. 16. P. 25–30.

Тези наукових доповідей

6. Кінах Я. В. Місце та особливості Державної судової адміністрації в системі суб'єктів реалізації державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану. Протидія дезінформації в умовах російської агресії проти України: виклики і перспективи: Міжнародна науково-практична конференція, м. Анн-Арбор – м. Харків, 12–13 грудня 2023 року: тези доповіді. Харків, 2023. С. 503–506.

7. Кінах Я. В. Напрями та форми реалізації державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану. Правова доктрина, правоутворення та правозастосування: проблеми зв'язку та шляхи розвитку: II Всеукраїнська науково-практична конференція, м. Харків, 10 грудня 2024 року: тези доповіді. Харків, 2024. С. 357–360.

8. Кінах Я. В. Удосконалення правових та організаційних засад реалізації державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану. Людина, суспільство, держава: актуальні питання правового регулювання взаємодії: II науково-практична конференція, м. Київ – м. Харків, 21 листопада 2025 року: тези доповіді. Київ, 2025. С. 9–12.

АНОТАЦІЯ

Кінах Я. В. Адміністративно-правові засади реалізації державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Національний університет біоресурсів і природокористування України. Київ, 2026.

Дисертацію присвячено теоретичному узагальненню й новому вирішенню наукового завдання, яке полягає у визначенні сутності, змісту й особливостей адміністративно-правових засад реалізації державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану, а також шляхів їх удосконалення. Встановлено сутність та особливості правосуддя як об'єкта адміністративно-правового регулювання в умовах воєнного стану, що передбачає створення спеціалізованих судових органів для розгляду військових злочинів, впровадження цифрових технологій для забезпечення доступу до правосуддя, удосконалення механізмів судового контролю за діяльністю органів влади та забезпечення безпеки суддів. Визначено, що ефективність правосуддя залежить від гарантування рівного доступу до суду для всіх громадян, зокрема внутрішньо переміщених осіб і постраждалих від бойових дій, а також від кадрової стабільності судової системи, яка забезпечується, зокрема, через підтримку суддів у кризових умовах. Наголошено, що правосуддя в умовах воєнного стану має забезпечувати баланс між безпекою та правами і свободами людини, що вимагає чіткої регламентації адміністративно-правових норм та дотримання принципів справедливості й верховенства права. Розглянуто поняття, зміст та особливості державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового

режиму воєнного стану. Зазначено, що державна політика у цій сфері є комплексною системною діяльністю уповноважених органів державної влади, спрямованою на забезпечення безперервності правосуддя, збереження прав і свобод людини та стабільність судової системи в екстремальних умовах. Визначено ключові аспекти такої політики. Особливу увагу приділено захисту прав і свобод людини, зокрема забезпеченню доступу до суду для внутрішньо переміщених осіб та вдосконаленню механізмів судового контролю за органами влади. Визначено, що успішна реалізація державної політики вимагає гнучкості, процесуальної передбачуваності та чіткої координації між органами влади, орієнтуючись на міжнародні стандарти правосуддя. Запропоновано напрями удосконалення правових та організаційних засад реалізації державної політики України у сфері правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану.

Ключові слова: правосуддя, воєнний стан, суд, судові органи, цифровізація, доступ до правосуддя, механізми контролю, права і свободи людини, судова система.

ANNOTATION

Kinakh Y. V. Administrative and legal principles for the implementation of Ukraine's state policy in the field of justice under martial law. On the rights of the manuscript.

The thesis for a candidate degree by the specialty 12.00.07 «Administrative Law and Procedure; Financial Law; Informational Law». National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv, 2026.

Thesis provides theoretical generalization and new solution to scientific problem, which consists in determining the essence, content and peculiarities of administrative and legal foundations of implementation of Ukraine's state policy in the field of justice under the legal regime of martial law, as well as ways to improve it.

It has been argued that justice under the legal regime of martial law in Ukraine is a complex object of administrative and legal regulation, combining the constitutional independence of the judiciary with adaptive administrative and legal mechanisms, while administrative and legal norms must ensure minimum standards of access to the courts, compliance with the principle of proportionality and preservation of procedural guarantees, particularly in the context of digitalization and crisis situations, and effective administrative and legal regulation requires the harmonization of national norms with international human rights standards and the clear integration of instruments for protecting procedural reliability under martial law.

The author has examined the concept, content and peculiarities of Ukraine's state policy in the field of justice under martial law, according to which it has been established that Ukraine's state policy in the field of justice under martial law is a comprehensive system of strategic and operational decisions aimed at ensuring the continuity of justice and the protection of human rights, its content includes the adaptation of procedural mechanisms, organizational management of the judicial network, ensuring human rights guarantees and responding to social and administrative disputes in conditions of armed aggression, and a distinctive feature of this policy is the combination of crisis management with compliance with constitutional principles of justice and international standards, which ensures the stability of the rule of law and trust in the judicial system.

It has been studied the legal basis of Ukraine's state policy in the field of justice under martial law, as a result of which it has been established that administrative and legal norms are the basis for the implementation of justice under martial law, defining the limits and procedures for the organization of judicial activity, while these norms are aimed at ensuring the continuity of justice, adapting the judicial system to changes in jurisdiction, and introducing digital technologies to improve access to justice, which proves that clearly defined administrative and legal norms ensure compliance with standards of justice and guarantee equal access to judicial protection in wartime. It also has been proposed to improve the organizational mechanisms for access to the courts, ensure legal certainty, maintain standards of justice and introduce clear procedures for the effective adaptation of the judicial system to the conditions of war.

It has been determined the administrative and legal status of subjects of justice under martial law, which shows that the introduction of such a regime significantly changes the powers of judicial bodies, the prosecutor's office and other structures, ensuring a balance between security and human rights, and proves the need for clear regulatory regulation of the powers of subjects of justice to prevent abuse, improving cooperation between judicial bodies and other state structures, which ensures the preservation of the functionality of the judicial system through a clear definition of the limits of powers and proper control over the implementation of emergency measures, taking into account restrictions on the rights and freedoms of citizens.

The author has suggested areas for improving the legal and organizational foundations for implementing Ukraine's state policy in the field of justice under martial law, which consist of improving the Ukrainian judicial system's ability to hear cases related to war crimes and human rights violations, introducing digital technologies to ensure access to justice, in particular through remote court hearings and electronic services, ensuring the safety of judges and staff stability through protection and support programs for judges working under martial law, and adapting criminal proceedings to the specifics of war, while maintaining a balance between the efficiency of investigations and the rights of individuals.

Key words: justice, courts, judges, judicial power, state policy, administrative and legal principles, martial law, administrative and legal means, digitalization, human rights, control.